لە یادی 200 ساڵەی لە دایکبوونی کارڵ مارکسدا، چاوپێکەوتن لەگەڵ دیتمار داث

مارکس و هێزی ئینتەرنێت
سەرمایەداری پێشتر و ئێستا: نووسەرو تایبەتمەند لە کارو باری ڕۆشنبیری "دیتمار داث" پەیوەندییەکی سەرسوڕهێنەرانە دەخاتە ڕوو لە نێوان مارکس و سەردەمی ئێستادا.

چاوپێکەوتن لەگەڵ نووسەر: دیتمار داث (dietmar dath)*
ئامادەکردنی: یۆهانس گۆبڵ
وەرگێڕانی: گۆران

بەڕێز دات، بۆچی کارڵ مارکس پاش دووسەد ساڵ لە دایک بوونی شایانی ئەو هەموو گرنگیپێدانە بێت؟

چونکە هەموو ئەو کێشانەی ویستی چارەسەریان کات، یان وروژاندین و ئاماژەی پێکردن، لە ئەمڕۆدا ئامادەییان هەیە. ئەمە هەتا ئێستا شاهێدی ئەوەین، بۆ نمونە ئەو کاڵایانەی کە کەمینە بەرهەمی ناهێنن، بەڵکوو لە لایەن یەکینەی بەرهەمهێنانی زەبەلاحەوە بەرهەم دێت، کەچی لە خزمەتی بەرژەوەندیکانی کەمینەیەکدان. نمونە بۆ ئەوە، تۆڕی ئینتەرنێت کە لەڕێی باجی هاووڵاتیانەوە پرۆژەکە هاتە بوون لە ئاکامی لێکۆڵینەوەو گەڕانەکانی دەزگا فەرمەکان، بەتایبەت گەڕانەکانی سوپای ئەمریکی. بەڵام ئەوەی ئەمڕۆ بە شێوەیەکی سەرەکی لەم دەسکەوتە بەهرەمەندن لە ڕووی مادییەوە کۆمپانیا زەبەلاحەکانی ئەمەزۆن، گوگڵ و فەیسبوکن.

مارکس قسە لەسەر ئەو جیاوازیە گەورەیە دەکات لە نێوانی بەهای بەکارهێنان و بەهای گۆڕینەوە، کە تا ئەمڕۆش هەر بە گەورەیی ماوەتەوە. سودی ئەو بەرهەمانە چین بۆ بەکارهێنەر؟ لەلایەکی تریشەوە، ئەوە کێیە دەسکەوتی مادی وەدەست دێنێت لەم پرۆسەیە؟

لە گۆشەکەت لە ڕۆژنامەی (The Frankfurter Allgemeine Zeitung) بەناوی " مارکس چی وت؟" ڕەخنە لەو هەوڵانە دەگریت کە دەیانەوێت شێوە بیرکردنەوەی مارکس لەگەڵ سەردەم بگونجێنن. ئایا ئاسانە بە

هەڵە لە مارکس بگەیت؟

مارکس لە نێوان ڕەش و سپیدا بیرناکاتەوە، بەڵکو لە ناو سەرمایەداریشدا بەدووای شتگەلێکدا دەگەڕا ڕەنگبێت لە ڕووی مێژووییەوە سوودمەندبێت، بۆ نموونە سامانی قەبە. ئەمەیان کە هیچ سیستەمێکی پێشوتر بۆ درێژایی مێژوو نەیتوانیبو بەدەستی بێنێت. تەنها سەرمایەدارییە کە توانیتی کۆمەڵگەی بەشەری تا ئەم ئاستە دەوڵەمەند بکات، تا ئەو ڕادەیە توانیتی وەڵام بەو پرسیارە بداتەوە: چۆن دەمانەوێت بژێین؟

لە ڕوانگەی زۆرێک لە چەپەکانی ئەوڕۆوە، مرۆق هەست دەکات دەیانەوێت هەریەکەمان بە شێوەیەک لە شێوەکان تەزێک خۆمان هەژار بکەین بۆ ئەوەی یارمەتی ئەوی تر بدەین. ئەوەی گرنگ بوو بەلای مارکسەوە کە چۆن بتوانین سوودمەند بین لەوەی کە هەیەو دەسکەوتەکان بەرەو پێشتر بەرین.

ئەوەمان بیر نەچێت مارکس تیۆرەکەی لە پێناوی کۆمەڵگەیەکی دەوڵەمەندا داڕشتووە، وەکوو ئەو سەردەمەی ئەڵمانیا و ئینگلیز. ئەوە جێبەجێ نابوو لە سەر ڕوسیا و پاشان یەکێتی سۆقیەت کە هەوڵی جێبەجێکردنی درا بەشێوەیەکی کرداری.

چۆن کارە مارکس دەتوانێت ڕێ نیشاندەرێکی نوێبێت لەمڕۆدا؟

مارکس لە ڕویی مێژوییەوە بیری دەکردەوە، ئەوەی لە بەر چاوبوو کە چۆن سەرمایەداری زاڵبوو بەسەر سیستەمی دەرە بەگایەتیدا، وە چۆن سەروەت و سامانی لە شاردا دروستکردو توانرا وەبەرهێنان ئەنجام بدرێت و لە هەمان کاتدا بگۆڕدرێت بۆ هێزی سیاسی. لەسەرمانە بپرسین: سەرچاوەی ئەو دەوڵەمەندبوونە لە کوێوەیە؟ ئەو شتانە لە کوێ درووست دەبن کە ژیان ئاسانتر دەکەن؟ ئەمە جارێکی تر دەمان گەڕێنێتەوە بۆ ئینتەرنێت: بە هەمان شێوەی فکری سەردەمی مارکس، لە کارگەوە بۆ سیاسەت، مرۆق دەتوانێت زۆر باشتر لەمڕۆدا ناوەندی کار گرێبداتەوە بە سیاسەت.

سەرچاوە:
https://www.deutschland.de/ar/topic/alaqtsad/karl-marks-walmasrt-qwt-alantrnt

ژێدەر:

* ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ دیتمار داث لە ٣ی ئەیپرڵی ١٩٧٠ لە ئەڵمانیا لە دایک بووە.

لە ١٩٩٠ وە دەستی بە نووسین کردووە و لە بوارەکانی کۆمەڵایەتی، فەلسەفی و کەلتوری.

خاوەنی چەندین ڕۆمان و چیرۆک و کتێبی شیعرییە .

لە ٢٠٠١ وە بە ٢٠٠٧ و لە ٢٠١١ وە تا ئێستا سەرنووسەری ڕۆژنامەی: The Frankfurter Allgemeine Zeitung ئەم ڕۆژنامەیە لە ١٩٤٩ وەک ڕۆژنامەیەکی لیبراڵ بەردەوامی هەیە.

ئەم بابەتە لە ژمارە1129 ی ڕۆژنامەی ڕێگای کوردستان بڵاوبۆتەوە…
https://en.calameo.com/read/0007830181f3c90a60531